

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/19/2023
Identifikačné číslo spisu:	5318201460
Dátum vydania rozhodnutia:	26.10.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:5318201460.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu A. Z., nar. XX. V. XXXX, F. XXX, zastúpeného Centrom správnej pomoci, Bratislava, Silvánska 459/11, IČO: 51 937 573, proti žalovanej obchodnej spoločnosti PROFI CREDIT Slovakia, s.r.o., Bratislava, Pribinova 25, IČO: 35 792 752, zastúpenej advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária JUDr. Andrea Cviková, s. r. o., Bratislava, Kubániho 16, IČO: 47 233 516, o určenie úveru za bezúročný a bez poplatkov, o určenie neplatnosti zmluvy a o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenom na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 5C/26/2018, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 10. januára 2023 sp. zn. 9Co/47/2022, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Žiline z 10. januára 2023 sp. zn. 9Co/47/2022 ako aj uznesenie Okresného súdu Čadca zo 14. októbra 2021 č.k. 5C/26/2018-402 z r u š u j e a vec vracia okresnému súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým uznesením potvrdil uznesenie Okresného súdu Čadca (ďalej len „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinštančný súd“) zo 14. októbra 2021 č.k. 5C/26/2018-402 (výrok I.), ktorým zastavil konanie z dôvodu existenciu prekážky právoplatne rozhodnutej veci; žalovanej priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (výrok II.).

2. Prvoinštančný súd svoje rozhodnutie založil na ustanoveniach § 230, § 161 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) a ďalej § 41 ods. 1, 2, § 45, § 46 ods. 1, 2, 3 zákona č. 335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon č. 335/2014 Z.z.“), keď konštatoval existenciu prekážky právoplatne rozhodnutej veci, a to rozhodcovským rozsudkom Slovenského arbitrážneho súdu, zriadeného Asociáciou Slovenských arbitrážnych súdov z.z.p.o. zo dňa 18. októbra 2016 sp. zn. 36/11/15, právoplatného dňa 24. marca 2017, vykonateľného dňa 28. marca 2017 (ďalej len „rozhodcovský rozsudok“). Mal za to, že ide vo veci o neodstrániteľnú vadu konania, na ktorú je povinný prihliadať ex offo. V konaní bolo nesporné, že žalobca nepodal žalobu o zrušenie predmetného rozhodcovského rozsudku podľa § 45, 46 zákona č. 335/2014 Z. z. a tento rozsudok sa tak stal právoplatným a

vykonateľným. Rozhodcovský súd posudzoval zmluvu o spotrebiteľskom úvere, tak podľa ustanovení Občianskeho zákonníka, ako aj zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch. Prvoinštančný súd mal za to, že rozhodcovská zmluva bola platne uzatvorená a k preskúmaniu otázky jej platnosti môže všeobecný súd pristúpiť iba v konaní o zrušenie rozhodcovského rozsudku, pričom žalobou o vydanie bezdôvodného obohatenia, v ktorej ide o spor medzi tými istými účastníkmi konania z toho istého skutku, z toho istého zmluvného vzťahu, ktorý dej už bol právne kvalifikovaný v právoplatnom rozhodcovskom rozsudku na plnenie, nemožno obchádzať právnou úpravu týkajúcu sa žaloby o zrušenie rozhodcovského rozsudku. Na základe uvedeného na argumentáciu žalobcu, týkajúcu sa neplatnosti, či neprijateľnosti rozhodcovskej zmluvy v súdnej veci neprihliadal. O trovách konania rozhodol podľa ustanovenia § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) s poukazom na úspech žalovaného v konaní.

3. Odvolací súd v odôvodnení svojho potvrdzujúceho uznesenia uviedol, že súd prvej inštancie správne zastavil konanie, keď v predmetnej veci zistil existenciu neodstrániteľného nedostatku, a to prekážku právoplatne rozhodnutej veci (res iudicatae). Stotožnil sa s dôvodmi napadnutého rozhodnutia, ktoré viedli prvoinštančný súd k zastaveniu konania a na tieto poukázal. Na zdôraznenie správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie a k odvolacím námietkam žalobcu uviedol, že nebolo sporným, že rozhodcovský rozsudok nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť v dôsledku toho, že žalobca (v rozhodcovskom konaní ako žalovaný) neinicioval v lehote 3 mesiacov konanie o zrušenie rozhodcovského rozsudku (§ 45, § 46 ods. 1 zákona č. 335/2014 Z. z.) aj napriek tomu, že o tejto možnosti bol v rozhodcovskom rozsudku poučený. Rozhodcovský súd si v konaní založil svoju právomoc na základe rozhodcovskej zmluvy zo dňa XX. W. 2013 č. XXXXXXXXXXXX (ďalej len „rozhodcovská zmluva“), ktorej neplatnosti sa žalobca domáha v tomto konaní a zároveň v ňom rozhodoval o nároku žalovaného (v rozhodcovskom konaní v postavení žalobcu), ktorý odvíjal z rovnakej zmluvy, akej sa žalobca v tomto konaní dožaduje určenia jej neplatnosti a vydania bezdôvodného obohatenia, a preto neobstojí tvrdenie žalobcu, že nejde o právoplatnú vec (tú istú - rovnakú vec), čo odôvodňoval tým, že žalobný petít bol rozdielny ako v predmetnej veci. Pokiaľ žalobca namietal, že súd vôbec nerozhodoval o jeho navrhovaných výrokoch ako žiadal v žalobe a neposkytol mu ako spotrebiteľovi ochranu, odvolací súd dodal, že súd prvej inštancie správne postupoval, keď najskôr skúmal, či má splnené všetky podmienky, za ktorých môže vo veci konať a rozhodnúť, pričom zistil prekážku právoplatne rozhodnutej veci, v dôsledku čoho sa už ani nemohol zaoberať žalovanými nárokmi žalobcu a tieto skúmať a musel konanie zastaviť. Žalobca bol v rozhodcovskom konaní pasívny po doručení rozhodcovského rozsudku (rozhodcovský rozsudok mu bol doručený na základe fikcie doručenia z dôvodu neprevzatia zásielky v odbernej lehote) a nepodal vo veci žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku v zákonnej lehote, ktorú skutočnosť už nie je možné konvalidovať v tomto konaní. Rozhodcovský rozsudok bol vydaný na základe podmienok zákona č. 335/2014 Z. z., ktorý aj bez zvýšenej iniciatívy procesnej strany - spotrebiteľa, ukladá rozhodcovskému súdu preskúmať ex lege spotrebiteľskú zmluvu, ako aj spotrebiteľskú rozhodcovskú zmluvu (viď § 2 ods. 1, § 3 ods. 2, 3, 6 a 7, § 28 ods. 6, § 39 ods. 2, § 45 ods. 1 písm. e/). Z odôvodnenia rozhodcovského rozsudku vyplýva, že rozhodcovský súd vykonal dokazovanie aj zmluvou o revolvingovom úvere č. XXXXXXXXXXXX zo dňa XX. W. XXXX a aj rozhodcovskou zmluvou a tieto vyhodnotil v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka ako i zákona č. 129/2010 Z. z. Odvolací súd zároveň nezistil ani pochybenie súdu prvej inštancie, keď žalobca namietal, že jeho vec sa neprejednála v jeho prítomnosti a nemohol sa vyjadriť k vykonaným dôkazom. Prvoinštančný súd rozhodol vec na pojednávaní dňa 14. októbra 2021, na ktoré bol žalobca, ako aj jeho zástupca riadne predvolaný, avšak žalobca sa naň dostavil až po vyhlásení rozhodnutia - po skončení pojednávania. Odňatím možnosti konať pred súdom nie je ani taký postup, keď sa strane odňala možnosť konať pred ním len pre časť konania, t. j. mohla teda neskôr ako v tomto prípade v rámci odvolacieho konania svoje práva, a teda aj svoj vplyv na výsledok konania uplatniť, čo aj žalobca učinil.

4. Proti uvedenému rozsudku žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) podal dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodňoval ustanoveniami § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. V podrobnostiach uviedol, že v konaní pred odvolacím došlo k vade uvedenej v ustanovení § 420 písm. f) CSP, lebo nesprávnym procesným postupom mu (odvolací) súd znemožnil ako strane, aby uskutočňovala jemu patriace

procesné práva v takej miere, došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Napadnuté uznesenie označil za nepreskúmateľné, „v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky a unijným právom, Smernicou Rady EÚ 93/13 EHS, odporujúce zákonu a v rozpore s verejným poriadkom“. V súvislosti s ďalším dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP podrobil kritike právne posúdenie súdov nižších inštancií, pričom poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (zo dňa 16. januára 2013 sp. zn. 6 MCdo 9/2012, zo dňa 16. januára 2013 sp. zn. 6 MCdo 9/2012). Rozhodcovskú doložku označil za neprijateľnú zmluvnú podmienku zo spotrebiteľskej zmluvy, pretože nebola individuálne dojednaná. Súd nepodrobili zmluvu súdnej kontrole z úradnej povinnosti a neposkytli súdnu ochranu spotrebiteľovi, slabšej strane v tomto spore ako im to ukladá zákon (porovnaj I. ÚS 26/94, III. ÚS 7/08, III. ÚS 107/07). S poukazom na neplatnosť rozhodcovskej doložky nemal rozhodcovský súd vôbec právomoc rozhodovať danú vec, preto predmetný rozhodcovský rozsudok možno považovať za nulitný právny akt. Dovolateľ dovolaciemu súdu navrhol zrušiť uznesenie odvolacieho súdu a vec mu vrátiť na nové rozhodnutie a priznať mu náhradu trov konania.

5. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu s poukazom na citované zákonné ustanovenie a označenú prax odvolacieho súdu vyslovila pochybnosti o (ne)splnení zákonných náležitostí dovolania. Obsah podaného dovolania sa podľa jej názoru javí skôr ako vyjadrenie vlastnej polemiky k skutkovým a právnym záverom odvolacieho súdu, resp. kritika prístupu odvolacieho súdu pri právnom posudzovaní vecí. Taktiež žalobca nepreukázal splnenie podmienok pre podanie dovolania a síce, že bolo spísané a podané oprávneným subjektom podľa § 429 ods. 2 písmeno c) CSP. Navrhla dovolanie odmietnuť resp. zamietnuť, a to v prípade posúdenia jeho prípustnosti.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že žalobca dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je dôvodné. Dovolací súd preto napadnuté uznesenie podľa § 449 ods. 1 CSP zrušil a podľa § 450 CSP vec vrátil súd prvej inštancie na ďalšie konanie.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

11. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 C.s.p. alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

13. V podanom dovolaní žalobca vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietal arbitrárnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, keď odvolací súd nereagoval na jeho odvoláciu argumentáciu t. j. vôbec sa nevysporiadal so zásadnými odvolacími námietkami.

14. V dovolaní žalobca uplatnil i dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, pričom vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017).

15. Žalobca odôvodnil dovolanie podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP t. j. nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Dovolací súd posudzoval dovolanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) tohto procesného úkonu, pričom vyvodil z neho, že žalobca za relevantné v zmysle citovaného zákonného ustanovenia považuje otázky 1/ či rozhodcovský rozsudok vydaný na základe uzatvorenej rozhodcovskej doložky, o ktorej spotrebiteľ tvrdí, že je neplatná, sám o sebe predstavuje prekážku veci rozhodnutej v spore o vydanie bezdôvodného obohatenia a určenie neplatnosti zmluvy a 2/ či môže súd pristúpiť k riešeniu otázky platnosti rozhodcovskej doložky (zmluvy) aj v inom konaní ako o zrušenie rozhodcovského rozsudku. Podľa presvedčenia žalobcu sa odvolací súd riešením právnych otázok, na ktorých založil svoje rozhodnutie, odklonil od právnych záverov zodpovedajúcich ustálenej rozhodovacej praxi odvolacieho súdu.

16. Otázkou relevantnou podľa § 421 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka), či už hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy. Musí ísť pritom o právnu otázku, na riešení ktorej odvolací súd založil svoje rozhodnutie a ktorá mala pre jeho rozhodnutie určujúci význam.

17. Dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VObdo/2/2020 a tiež 1VCdo/2/2022, 8Cdo/278/2019).

18. Po konštatovaní prípustnosti dovolania dovolací súd pristúpil k meritórnemu dovolaciemu prieskumu a posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania z hľadiska uplatnenej dovolacej argumentácie, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke.

19. V zmysle záverov najvyššieho súdu vyjadrených v rozhodnutí publikovanom ako judikát R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe

dovolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

20. Dovolací súd uvádza, že problematikou nastolenou v preskúmvanej veci sa judikatúra dovolacieho súdu už zaoberala (bližšie viď bod 19.1. až 19.5.) i keď je pravdou, že závery v nej obsiahnuté boli prijaté na podklade zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní pričom v danom prípade je právnou úpravou zákona č. 335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

20.1. V rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 27/2011 najvyšší súd uviedol, že právoplatný rozhodcovský rozsudok má rovnaké účinky ako rozsudok všeobecného súdu (R 46/2012). Súd je povinný nakladať s takým rozsudkom rovnako ako s rozsudkom všeobecného súdu, lebo inak by porušil zásadu rovnocennosti a neprípustne by uplatnil rozdielny procesný postup v prípade, ak sa uplatňuje právo na základe rozsudku vydaného všeobecným súdom a iný prístup, ak sa uplatňuje právo na základe rozsudku vydaného v rozhodcovskom konaní. Aj rozhodcovský rozsudok ukládajúci povinnosť niečo plniť podľa spotrebiteľskej zmluvy môže preto predstavovať prekážku veci rozsúdenej pre civilné konanie, v ktorom sa žalobca domáha určenia, že spotrebiteľská zmluva je neplatná. Tento právny záver je však opodstatnený iba vtedy, ak bol rozhodcovský rozsudok vydaný na základe platne uzavretej rozhodcovskej doložky; iba platná rozhodcovská doložka totiž zakladá oprávnenie rozhodcovského súdu prerokovať a rozhodnúť spor medzi sporiacimi sa stranami.

20.2. V rozhodnutiach sp. zn. 4 MCdo 6/2012, 6 MCdo 9/2012 ako aj 6 MCdo 14/2012 Najvyšší súd vyslovil právny názor, podľa ktorého v zmysle § 44 ods. 2 Exekučného poriadku exekučný súd je ex offo povinný skúmať, či exekučný titul nie je v rozpore so zákonom. Pri posudzovaní tohto základného predpokladu na udelenie poverenia na vykonanie exekúcie sa exekučný súd nezaobera vecnou správnosťou exekučného titulu, ale skúma, či exekučný titul bol vydaný orgánom, ktorý na to mal právomoc, a či je vykonateľný po stránke formálnej a materiálnej.

20.3. Podľa právneho názoru Najvyššieho súdu, ktorý prijal v rozhodnutiach sp. zn. 6 Cdo 31/2013 a 6 E Cdo 199/2013, rozhodcovský rozsudok vydaný v spotrebiteľskej veci je ako exekučný titul v rozpore so zákonom vtedy, keď rozhodcovská doložka, na ktorej sa zakladá právomoc rozhodcovského súdu, nebola vôbec uzavretá alebo bola uzavretá neplatne. Nedostatok právomoci rozhodcovského súdu odvíjajúci sa od neexistencie, či neplatnosti rozhodcovskej doložky má v spotrebiteľskej veci za následok materiálnu nevykonateľnosť rozhodcovského rozsudku v zmysle jeho nezáväznosti.

20.4. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 85/2013 spočíva na názore, podľa ktorého skutková podstata bezdôvodného obohatenia získaného plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, dopadá na tie prípady, kedy v čase poskytnutia plnenia existoval právny dôvod plnenia, ktorý však následne, v dôsledku ďalšej právnej skutočnosti odpadol, stratil svoje právne účinky. Ak sa domáha vrátenia plnenia ten, kto plnil povinnosť uloženú mu súdom, závisí dôvodnosť jeho návrhu na splnenie povinnosti vrátiť plnenie od toho, či právny dôvod jeho plnenia spočíval na reálne existujúcom hmotnoprávnom základe. Ak právny dôvod plnenia podľa hmotného práva existoval, potom trvá naďalej, bez ohľadu na to, či právoplatný a vykonateľný rozsudok (ktorý toto právo iba deklaroval) bol či nebol zrušený. Otázku, či bola daná povinnosť plniť podľa hmotného práva a rozsah tejto povinnosti, rieši súd v konaní o žalobe na vydanie bezdôvodného obohatenia ako predbežnú. Zrušením rozhodnutia, na základe ktorého bolo plnené, by došlo k bezdôvodnému obohateniu toho, komu bolo plnené, len vtedy, ak by právny dôvod plnenia reálne nespočíval v hmotnom práve.

20.5. Napokon v rozhodnutí sp. zn. 2 Cdo 458/2014 najvyšší súd konštatoval, že oprávnenie (exekučného) súdu skúmať, či rozhodcovské konanie prebehlo na základe uzavretej rozhodcovskej doložky, nevedie k posudzovaniu vecnej správnosti rozsudku rozhodcovského súdu, súvisí však s potrebou vyriešiť otázku, či a aké právne účinky má vydaný rozhodcovský rozsudok. Pri posudzovaní, či v civilnom konaní predložený rozhodcovský rozsudok má pre účastníkov rozhodcovského konania rovnaké účinky, ako právoplatný rozsudok súdu, môže súd pristúpiť k riešeniu otázky platnosti rozhodcovskej doložky (zmluvy) nielen v exekučnom konaní (napr. v súvislosti s posudzovaním, či

rozhodcovský rozsudok je alebo nie je vykonateľný exekučný titul), ale aj v iných konaniach (napr. pri riešení otázky, či vydaný rozhodcovský rozsudok zakladá pre civilné konanie prekážku res iudicata). Ak je rozhodcovská doložka (zmluva) absolútne neplatná, treba mať na zreteli, že jej absolútna neplatnosť (negotium nullum) nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona (ex lege), v dôsledku čoho sa na takú doložku (zmluvu) hľadí tak, ako keby nebola nikdy urobená. Z uvedených záverov vychádzalo aj rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo 204/2018, ktoré bolo predmetom posúdenia aj z hľadiska jeho ústavnosti na základe podanej sťažnosti. Ústavný súd Slovenskej republiky pritom sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú odmietol uznesením z 2. decembra 2020 sp. zn. IV. ÚS 618/2020.

21. Podľa názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd riešením "dovolacej" otázky/otázok nastolenej žalobcom odklonil od podstaty všeobecných právnych záverov dovolacieho súdu, ktoré sú vyjadrené v už citovaných rozhodnutiach. Odvolací súd pochybil, keď v preskúmvanej veci vyslovil názor, „...že rozhodcovská zmluva bola platne uzatvorená a k preskúmaniu otázky jej platnosti môže všeobecný súd pristúpiť iba v konaní o zrušenie rozhodcovského rozsudku, pričom žalobou o vydanie bezdôvodného obohatenia, v ktorej ide o spor medzi tými istými účastníkmi konania z toho istého skutku, z toho istého zmluvného vzťahu, ktorý dej už bol právne kvalifikovaný v právoplatnom rozhodcovskom rozsudku na plnenie, nemožno obchádzať právnou úpravu týkajúcu sa žaloby o zrušenie rozhodcovského rozsudku...“. Pri posudzovaní, či v civilnom konaní v spore o vydanie bezdôvodného obohatenia a určenie neplatnosti (spotrebiteľskej) zmluvy predložený rozhodcovský rozsudok má rovnaké účinky, ako právoplatný rozsudok súdu a či zakladá pre civilné konanie prekážku res iudicata môže súd túto otázku riešiť bez ohľadu na to, či sa spotrebiteľ domáhal neplatnosti rozhodcovského rozsudku žalobou o zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 45, 46 zákona č. 335/2014 Z. z. Podstatné pre záver o existencii prekážky vecí rozhodnutej je zistenie, či sa už otázkou platnosti rozhodcovskej doložky na podklade ktorej bol vydaný rozhodcovský rozsudok už civilný súd, hoc aj v minulosti, zaoberal (napr. v exekučnom konaní).

20.1. Na podporu vysloveného názoru najvyšší súd poukazuje tiež na rozhodnutie Súdneho dvora EÚ z 26. októbra 2006, ktorý v rozhodnutí Mostaza Claro C - 168/05 uviedol, že na rozhodcovský rozsudok v spore zo spotrebiteľskej zmluvy má súd kedykoľvek z úradnej povinnosti prihliadnuť z hľadiska jeho platnosti, resp. nulity takého rozhodcovského rozhodnutia a nie je potrebné jeho prípadné zrušenie postupom podľa vnútroštátnych predpisov.

22. Vzhľadom na vyššie uvedené je tak nesprávny právny záver uvedený v odôvodnení súdu prvej inštancie a dovolacieho súdu, že právoplatný a vykonateľný rozsudok rozhodcovského súdu sám o sebe, t.j. bez ďalšieho zakladá existenciu prekážky právoplatne rozhodnutej veci odôvodňujúcej zastavenie konania.

23. Dovolací súd tak dospel k záveru, že dovolanie žalobcu smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ale zároveň ho posúdil aj ako dôvodné, nakoľko dovolaním napadnuté uznesenie (práve v riešení predmetnej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie dovolacieho súdu) spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

24. Dovolací súd sa vzhľadom na dôvodnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP nezaoberal prípustnosťou podaného dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP, teda že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

25. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami napadnuté uznesenie dovolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie zrušil (§ 449 ods. 1 CSP), a vec vrátil prvoinstančnému súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

26. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.